

Osobiste wybory a życie pozagrobowe

W Dzień Zaduszny wspominamy swoich bliskich

Fot. Marian Paluszkiewicz

Rozmowa z księdzem Mariuszem Marszałkiem, autorem przewodnika po szlaku miłosierdzia pt. „Wilno – Betlejem Bożego Miłosierdzia”

Co to jest czyściec?

Katechizm Kościoła Katolickiego w punkcie 1031 wyjaśnia, że czyściec to końcowe oczyszczenie wybranych. Trafiają do niego ci, którzy w chwili śmierci pozostawali w stanie łaski i przyjaźni z Bogiem,

ale potrzebują oczyszczenia, by uzyskać świętość konieczną do wejścia do pełni radości. Podstaw nauczania o czyścicu należy szukać w wypowiedziach Jezusa zachowanych w Ewangeliach, np. Mt 12, 32. Ostatecznie doktryna na temat czyścica została sformułowana na Soborze Florenckim oraz na Soborze Trydenckim.

Str. 10

Francuski sąd usuwa krzyż z pomnika Jana Pawła II Str. 3

Joshua pokonał Takamę Str. 9

Wspólny polsko-litewski spektakl Str. 11

Następny numer „Kuriera Wileńskiego” ukaże się 3 listopada 2017 r.

ISSN 1392-0405

KURIER WILEŃSKI

Wtorek
Październik 2017 31

Imieniny: *Alfonsa, Antoniny, Augusta, Urbana, Godzimira, Krzysztofa, Łukasza, Narcyza, Saturnina, Tomasza i Wolfganga*

TRZY PYTANIA DO...

...siostry Rity Gvazdaitytė ze Zgromadzenia Sióstr od Aniołów

1. W dniu Wszystkich Świętych i w Dzień Zaduszny na znak pamięci o zmarłych ruszymy wszyscy na groby swoich bliskich. Czy zewnętrzne oznaki naszej pamięci – liczne znicze i kwiaty – nie przesłaniają czegoś ważniejszego?

Jeżeli idą one w parze z duchowym aspektem – udziałem we Mszy św., modlitwą – też są one potrzebne jako zewnętrzny wyraz pamięci. Sam zapalony znicz, bez modlitwy, to smutne zjawisko, gdyż istotą święta jest modlitwa za zmarłych.

2. Modlitwa jest najbardziej skutecznym środkiem pomocy zmarłym?

Nie wiemy, czy dusze naszych zmarłych przebywają w czyszcisku czy w niebie. Modlitwa pomaga ukrócić męki czyścicowe, by dusza szybciej trafiła do nieba. Jeżeli zaś dusza przebywa w niebie, modlitwa również „nie zginie”, gdyż według „ekonomii Bożej” zostanie przekazana innym.

Wielu świętych miało objawienia, że komunie św. przyjęta za zmarłych ukróca męki czyścicowe. Przykładowo, św. s. Faustyna miała takie spotkania z duszami czyścicowymi, które przychodziły prosić ją o modlitwę.

3. Wyznajemy wiarę w „świętych obcowanie, ciała zmarłych twychwstanie, żywot wieczny”. Co to oznacza?

Znaczy to, że nie umieramy, żyjemy wiecznie. Nasza dusza jest nieśmiertelna i z naszymi zmarłymi po prostu się spotkamy. Życzę, żeby każdy z nas był w niebie. Św. Monika przez wiele lat modliła się o nawrócenie swego syna, martwiąc się, że może nie spotkać się ze swymi bliskimi w niebie. Myślę, że to jest ważne – chęć do spotkania w niebie.

Rozmawiała Anna Pieszko

Sprzątanie Cmentarza na Rossie i poświęcenie pomnika Sławińskiego

W sobotę redakcja Radia Znad Wilii i portalu zw.lt przyłączyła się do tradycyjnej akcji sprzątania Cmentarza na Rossie, którą poprzedziła uroczystość odsłonięcia i poświęcenia pomnika prof. Uniwersytetu Wileńskiego Piotra Sławińskiego. Krzyż odrestaurowano z pieniędzy zebranych podczas gali 25-lecia jednego polskiego radia na Litwie.

„Sławiński, to człowiek zasługujący dla nas na uwagę. Jest to nasz rodak ziemi wileńskiej, urodzony w Kienie, gdzie również zmarł. Studiując na Uniwersytecie Wileńskim zaczął interesować się astronomią i był ulubionym uczniem Śniadeckiego, który prowadził laboratorium astronomiczne” – przybliżyła zebranym sylwetkę Sławińskiego Klimaszewska. □

zw.lt

ZAPROSZENIE NA MSZĘ ŚW.

W INTENCJI TWÓRCZEJ INTELIGENCJI WILEŃSKIEJ

5 listopada, w niedzielę, o godz. 12.00 w kościele pw. Ducha Świętego w Wilnie, odbędzie się Msza św. upamiętniająca zmarłych poetów, pisarzy, dziennikarzy oraz artystów malarzy wileńskich.

Msza św. będzie odprawiona w intencji św. pamięci poetów i pisarzy: Jadwigi Bębnowskiej, Matyldy Stempkowskiej, Barbary Sidorowicz, Heleny Subotowicz, Władysława Abramowicza, Ludomira Sobańskiego, Michała Wołosewicz, Sławomira Worotyńskiego, Jadwigi Kudirko, Stanisława Jakutisa, Haliny Jotkiała, Jerzego Surwiły, Zbigniewa Markowicza, Jana Gabriela Mincewicza, a także artystów malarzy: Anny Krepsztul, Tadeusza Filimonowa, Aleksandra Żyndula, Czesława Znamierowskiego, Tadeusza Popławskiego, Władysława Ławrynowicza. Prosimy o udział we wspólnej modlitwie.

Republikańskie Stowarzyszenie Literatów Polskich na Litwie

*Nie lękajcie się patrzeć w wieczność.
Tam czeka Ojciec, Bóg, który jest miłością*

Jan Paweł II

W głębokim żalu i smutku łączymy się z naszym
Kierownikiem i Kolegą
doc. dr Mirosławem Dawlewiczem

z powodu śmierci **ukochanego Ojca**

**Koleżanki z Centrum Polonistycznego
Uniwersytetu Wileńskiego**

KURIER WILEŃSKI

Ukazuje się od 1 lipca 1953 r.

Birbynių g. 4a, 02121–30 Vilnius,
Lietuvos Respublika, tel./fax 260
84 44

DZIENNIK NALEŻY
DO EUROPEJSKIEGO
STOWARZYSZENIA GAZET
CODZIENNYCH MNIEJSZOŚCI
NARODOWYCH

POMOC
POLAKOM
NA WSCHODZIE

Redaktor naczelny: Robert Mickiewicz (tel. 260 84 44, redaktor@kurierwilenski.lt). Zastępca red. nac.: Aleksander Borowik (info@kurierwilenski.lt, tel. 260 84 46) Sekretarz redakcji: Lucja Stankevičiūtė (tel. 260 84 47, sekret@kurierwilenski.lt) Dziennikarze: Honorata Adamowicz, Justyna Giedrojć, Ilona Lewandowska, Brygita Łapszewicz, Anna Pieszko, Marian Paluszkiwicz — fotoreporter Współpracownicy: Helena Gładkowska, Witold Janczys, Jadwiga Podmostko, Alina Sobolewska, Krzysztof Subocz, Julitta Tryk Dział Promocji: Andrzej Podworski — prenumerata (tel. 212 30 40, kolport@kurierwilenski.lt), Jolanta Balkiewicz — reklama (tel. 260 84 44, reklama@kurierwilenski.lt). Wydawca: VšĮ „Kurier Wilenski” Druk: VšĮ „Vilnijos žodis” Nakład: 3000 egz.

Materialów niezamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie prawo do skracania i adiustacji tekstów. Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada. Opinie Czytelników zawarte w ich listach nie zawsze są zbliżone z opinią redakcji.

Redaktor dyżurny: Alicja Klonowska

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą

Francuski sąd nakazał usunąć krzyż z pomnika Jana Pawła II

„Le Figaro” napisało w piątek o wyroku sądu, który nakazał usunięcie krzyża z pomnika Jana Pawła II, gdyż jest „ostentacyjnym symbolem religijnym”, który „łamie zasadę świeckości państwa”.

Dziennik precyzuje, że mowa o pomniku papieża Jana Pawła II w Ploermel w Bretanii. Spór „o krzyż” trwał tam od 2006 roku. Decyzję o usunięciu krzyża podjęła w środę, 25 października, francuska Rada Stanu, najwyższy organ sądownictwa administracyjnego we Francji.

Było to potwierdzenie werdyktu sądu administracyjnego w Rennes z 2015 r., który powołał się na obowiązującą we Francji od 1905 r. ustawę o rozdziale Kościoła od państwa. Decyzja jest ostateczna i nie podlega zaskarżeniu.

Na usunięcie krzyża władze Ploermel mają sześć miesięcy. Jeśli tego nie dokonają, cały pomnik będzie musiał zniknąć z przestrzeni publicznej. Mer Ploermel Patrick Le Diffon rozważa inne rozwiązanie, czyli zmianę klasyfikacji miejsca, w którym stoi pomnik, tak by formalnie nie był to teren publiczny.

Rozwiązanie to podziela Paul Anselin, były mer bretońskiego miasta. Od lat organizuje on „bretoński opór”, działając aktywnie w stowarzyszeniu pod nazwą „Nie dotykaj mojego Papieża” („Touche pas a mon pape”).

„Dzięki naszej akcji zebraliśmy 100 000 euro na zakup ziemi, na której znajduje się pomnik” – poinformował Anselin. Były mer jeszcze w grudniu tego roku zamierza zorganizować „żałobną manifestację” wokół pomnika.

Dziennik zauważył, że odslonięty w bretońskim mieście 28 października 2006 roku pomnik polskiego papieża „od razu stał się przedmiotem kontrowersji”. Powodem sporu są

dowego był „nie sam pomnik, lecz krzyż nad figurą Jana Pawła II”. Skargę do trybunału administracyjnego w Rennes wniosła Federacja Wolnomyślicieli w departamencie Morbihan (Libre Pensée du Morbihan).

Federacja Wolnomyślicieli domagała się przeniesienia pomnika na teren niepubliczny i usunięcia z niego krzyża. Krzyż został uznany przez oskarżycieli „za symbol chrześcijański”, a pomnik – ze względu na rozmiary łuku – za „ostentacyjny symbol religijny”. Dziennik cytuje Patricka Le Diffon, który uważa, że „Jan Paweł II został uczczony nie jako człowiek Kościoła, lecz jako mąż stanu”. „Le Figaro” podkreśliło, że mer bretońskiego miasta „bronil integralności pomnika”. Jego zdaniem w przypadku usunięcia krzyża mógłby zostać pozwany przez rzeźbiarza za naruszenie praw autorskich.

Pomnik jest dziełem pochodzącego z Gruzji rosyjskiego rzeźbiarza Zuraba Ceretelego. Monument, jako integralne dzieło, jest chroniony jako własność intelektualna autora. „Le Figaro” podkreśliło, że Cereteli jest „przeciwny jakimkolwiek zmianom w jego dziele”.

PAP

Krzyż został uznany przez oskarżycieli „za symbol chrześcijański”, a pomnik – ze względu na rozmiary łuku – za „ostentacyjny symbol religijny”.

PULS KURIERA

ZDJĘCIE DNIA

W niedzielę silna wichura „Herwartir” spowodowała szkody w Niemczech, Polsce i Czechach
Fot. EPA-ELTA

KOMENTARZ DNIA

Święto wiecznej pamięci

Wszystkich Świętych to dzień, który co roku powoduje swego rodzaju pielgrzymkę do miejsc pochodzenia. Wszyscy jeździmy od cmentarza do cmentarza, sprzątamy, zapalamy znicze, żeby w ten sposób okazać pamięć o naszych zmarłych krewnych. Jest to jedno z tych świąt, które często obchodzą również ludzie niewierzący. Niezależnie od tego, czy wierzymy w wieczne życie, cmentarze są miejscami wiecznej pamięci.

Trzeba przyznać, że chrześcijaństwu nie jest łatwo przebić się ze swoją nauką. 1 listopada Kościół każe nam czcić świętych, mówi o ideałach, do których mamy dążyć. My natomiast stoimy nad nagrobną płytą, może trochę wspominając, trochę się modląc, może czasem próbując wybaczyć tym, z którymi nie możemy się już spotkać. Świętych przecież, jeśli w ogóle spotkaliśmy, było w naszym życiu niewiele. Swoją ślad zostawili natomiast ci, może nieco mniej święci, za to bardzo dla nas istotni.

Tak jak kiedyś, na długo przed przyjściem chrześcijaństwa, zapalamy ogień na grobach. Jednak nie pamiętamy już, że miał wskazywać drogę powrotu zbłąkanym duszom. Jeśli wizyty na cmentarzu nie potraktujemy jedynie jako obowiązku „dla oczu”, groby naszych bliskich mogą nam pomóc znaleźć odpowiedź na odwieczne pytanie: kim jesteśmy? Refleksje nad losami najbliższych mogą nas ustrzec przed niebezpieczeństwami albo wskazać drogę, którą będziemy dążyć do celu.

Takie miejsca pamięci i refleksji mają rodziny, ale mają też narody. Może więc warto 1 listopada wieczorny spacer po wileńskiej Rossie potraktować nie tylko jako okazję do zrobienia zdjęcia, czy podziwiania widoków, ale także refleksji na temat tego, do czego zobowiązuje nas, jako Polaków, zaangażowanie pokoleń, które były tu przed nami. Na pewno okaże się, że jest to znacznie więcej niż troska o miejsca pamięci czy walka o swoje prawa.

Ilona Lewandowska

Joshua pokonał Takamę

Anthony Joshua pokonał Carlosa Takama w dziesiątej rundzie. To jego dwudzieste z rzędu zwycięstwo przed czasem.

78 tysięcy ludzi na Principality Stadium w Cardiff, atmosfera wielkiego sportowego święta. Tak dziś wyglądają walki gwiazdora z Wysp Brytyjskich, mistrza wagi ciężkiej, 28-letniego Anthony'ego Joshuy.

Złoty medalista igrzysk w Londynie (2012) nokautuje jednego rywala po drugim, tak jak kiedyś młody Mike Tyson, który wygrał przez nokaut 19 walk z rzędu. Joshua już o jedną więcej. Szkoda tylko, że sędzia ringowy Phil Edwards przerwał pojedynek z Takamem w dziesiątej rundzie, a nie musiał. Kameruńczyk z francuskim paszportem, choć już mocno rozbity, był w stanie walczyć dalej.

– Zadaniem sędziów jest dbać o bezpieczeństwo zawodnika. Ja zrobiłem swoje, on swoje – tak tłumaczył Joshua decyzję Edwardsa, choć w ringu, zaraz po ogłoszeniu werdyktu, się od niej odcinał.

Joshua miał walczyć w Cardiff z Bułgarem Kubratem Pulewem, ale gdy ten 12 dni przed terminem walki doznał kontuzji barku, propozycję otrzymał 36-letni Takam i spisał się tak, jak oczekiwano: poprzeczkę zawiesił mistrzowi wysoko. W czwartej rundzie był wprawdzie

To był krwawy, twardy bój, w którym Joshua walczył z rozbitym nosem a Takam z rozciętymi łukami brwiowymi **Fot. archiwum**

liczony, ale w kolejnych starciach wciągnął Joshuę w ringową wojnę. Rob McCracken, trener mistrza świata (IBF i WBA) odradzał mu walkę w półdystansie, ale Joshua chciał pokazać, że walcząc na warunkach Takama, też da mu radę.

To był krwawy, twardy bój, w którym Joshua walczył z rozbitym nosem, a Takam z rozciętymi łukami brwiowymi. Rany były na tyle głębokie, że dwukrotnie konsultowano z lekarzem, czy może walczyć dalej.

– Wiem, że ludzie czekali, aż

Takam padnie na deski. I ja to chciałem zrobić, ale on ma głowę z betonu. Walki w wadze ciężkiej to szaleństwo, musisz być w pewnym sensie gladiatorem. I dlatego sędzia musi zadbać, by walczący dożyli następnego dnia – dodał Joshua, który chciałby zunifikować wszystkie pasy, co oznacza walki z Josephem Parkerem (WBO) i Deontayem Wilderem (WBC). O to zadba już jego promotor, który nie wyklucza, że pojedynek z Wilderem mógłby się odbyć na terenie Amerykanina. **☐**

Saudyjki będą na zawodach sportowych

Arabia Saudyjska zapowiedziała w niedzielę zniesienie zakazu oglądania przez kobiety zawodów sportowych od stycznia 2018 r. Saudyjki będą kibicować zawodnikom i drużynom na trzech wyznaczonych obiektach.

Kobiety będą mogły oglądać imprezy sportowe na stadionie w stolicy kraju – Rijadzie, na stadionie w Dżuddzie w zachodniej części królestwa (prowincja Mekki) oraz na obiekcie w stolicy prowincji wschodniej - portowym Ad-Dammanie.

Saudyjki po raz pierwszy w historii mogły wejść na stadion

w Rijadzie w dniu 23 września. Ich obecność zyskała aprobatę władz, ponieważ chodziło o obchody 87. rocznicy założenia państwa. Zezwolenie na uczestnictwo w imprezach sportowych jest kolejnym krokiem znoszącym restrykcyjne ograniczenia, które uniemożliwiały kobietom uczestnictwo w życiu publicznym. 26 września król Arabii Saudyjskiej Salman wydał dekret, na mocy którego kobiety będą mogły prowadzić samochód. Królestwo Saudów było ostatnim krajem na świecie, w którym było to zakazane.

Arabia Saudyjska, w której obowiązuje szczególnie surowa, wahabicka interpretacja islamu, jest jednym z ostatnich krajów na świecie, w których kobiety wciąż obowiązuje wiele ograniczeń. Panie nie mogą wychodzić z domu bez ubioru osłaniającego twarz i ciało. Jeśli nie towarzyszy im mężczyzna, nie mają prawa podróżować. Kobieta musi mieć zgodę męskiego opiekuna, ojca, męża, brata lub syna, aby wyjść za mąż, uzyskać paszport, wyjechać za granicę, pójść na studia czy poddać się niektórym operacjom medycznym. **☐**

SPRINTEM

F1: Hamilton mistrzem

Lewis Hamilton (Mercedes GP) wywalczył czwarty w karierze tytuł mistrza świata Formuły 1. Brytyjski kierowca zapewnił sobie ten sukces podczas Grand Prix Meksyku, na dwa wyścigi przed końcem sezonu. W niedzielę triumfował Holender Max Verstappen (Red Bull). Za Verstappenem na mecie zameldowali się Finowie Valtteri Bottas (Mercedes GP) i Kimi Raikkonen (Ferrari). Po GP Meksyku w kalendarzu MŚ są jeszcze dwie imprezy - 12 listopada GP Brazylii i 26 listopada GP Abu Zabi.

Kontuzja Lewandowskiego

Pod koniec pierwszej połowy meczu Bayernu Monachium z RB Lipsk Robert Lewandowski załapał się za udo i z grymasem bólu poprosił o zmianę. Prawdopodobnie nic poważnego się nie stało. Trener Bawarczyków Jupp Heynckes mówił o urazie mięśnia dwugłowego. Niemal na pewno nie został on zerwany, a jedynie naderwany.

Rajdowe MŚ: piąty tytuł Ogiera

Francuz Sebastien Ogier (Ford Fiesta WRC) zapewnił sobie piąty z rzędu tytuł mistrza świata w rajdach samochodowych. W Rajdzie Wielkiej Brytanii zajął trzecie miejsce, ale przed ostatnią eliminacją w Australii już nikt nie jest w stanie go wyprzedzić.

**Stronę przygotował
Witold Janczys**

Osobiste wybory a życie pozagrobowe

ze str. 1 >>

Jak oplakiwać zmarłego i dlaczego często mówi się, że nie wolno dużo płakać?

Przede wszystkim nie zgodzę się z wypowiedzią, że nie wolno dużo płakać. Łzy stanowią formę wyrażenia uczuć, a te są moralnie obojętne. Sam Jezus płakał na wieść o śmierci swojego bliskiego przyjaciela, Łazarza.

W tradycji zachowała się praktyka rocznej żałoby. W tym zwyczaju jest ukryta wielka mądrość. Dwanaście miesięcy to czas na pogodzenie się z brakiem bliskiej osoby. Trzeba przeżyć pierwsze święta Bożego Narodzenia czy Wielkanocy bez osoby, która jeszcze do niedawna zasiadała obok nas przy stole. Należy do kalendarza rodzinnych uroczystości wprowadzić rocznicę śmierci, która zastąpi urodziny. To czas, kiedy trzeba zmierzyć się z pustką, poczuciem samotności. Wielu ludzi wtedy dokonuje pewnej weryfikacji systemu wartości. Te wszystkie wydarzenia mogą wiązać się z bólem, a ten z kolei prowadzić do wylewu łez.

Należy niepokoić się, gdy człowiek po utracie bliskiej osoby wypiera negatywne uczucia. Pozornie zdaje się, że stawia czoła zaistniałej sytuacji. Jednak jeśli nie znajdzie wsparcia bliskich, może dojść do tragedii. Depresja, kończąca się niekiedy nawet samobójstwem, może pojawić się dopiero po pewnym czasie od utraty bliskiej osoby. Dlatego należy być blisko tych, którzy są pogrążeni w żałobie. Często popełniamy duży błąd, udzielając „mądrych rad”. Słowa typu: „Trzeba żyć dalej”, „Jakoś to będzie”, „Weź się w garść i przestań płakać” są raczej wyrazem naszej bezradności, a nie formą wsparcia dla oplakującego odejście bliskiej osoby.

Jak my, tu na ziemi, możemy pomóc душom zmarłych?

Najważniejsza jest modlitwa, a wśród różnych jej form należy wymienić Eucharystię.

Ksiądz Mariusz Marszałek twierdzi, że należy niepokoić się, gdy człowiek po utracie bliskiej osoby wypiera negatywne uczucia

Msza św. to przecież pamiątka śmierci Pana Jezusa. Ofiarowanie Krwi Chrystusa za zmarłego to największy skarb, jakim może być obdarowany zmarły. Nie zastąpią go nawet najpiękniejsze wieńce czy znicze złożone na grobie. Poza tym warto na modlitwie wspominać konkretne osoby. A jeśli mamy jeszcze jakiś zaległy porachunki z naszymi zmarłymi, to postarajmy się o jak najszybsze pojednanie. Chodzi o przebaczenie w sercu. W ten sposób pomagamy konkretnej osobie szybciej przejść przez ogień czyścicowy.

Czy gdzieś możemy spotkać dusze zmarłych?

Dusza jest niewidzialna, więc nie możemy jej zobaczyć. Dotyczy to zarówno zmarłych, jak i żywych. Wielu świętych miało łaskę obcowania z duszami czyścicowymi. Zazwyczaj przychodziły one z prośbą o modlitwę. Wiele osób także dziś twierdzi, że zmarły przyszedł do nich we śnie. Oczywiście trudno ustalić, czy w takim przypadku był to sen czy też prawdziwy kontakt ze zmarłym. Ale jedno jest pewne – modlitwy nigdy nie za wiele. Dlatego gdy we śnie

lub w myśli przyjdzie do nas zmarły, nie należy panikować bądź robić sensacji, rozpowiadając wszystkim naokoło, ale warto zatrzymać się i odmówić koronkę do Bożego Miłosierdzia w jego intencji. Poza tym należy załatwić wszelkie sprawy, które zmarły zostawił nieuregulowane tutaj na ziemi, np. długi, przedmioty do oddania. One niekiedy wiążą zmarłego i są przyczyną jego czyścica. A tak na marginesie, to warto, abyśmy my, póki jeszcze jesteśmy żywi, zadbali o uregulowanie naszych ziemskich spraw na wypadek śmierci, np. sporządzając testament.

Co się dzieje z duszą po śmierci?

Dusza zostaje oddzielona od ciała. Jeśli w chwili śmierci była w pełni oczyszczona i gotowa na spotkanie z Bogiem, idzie do nieba. Jeśli potwierdziła za pomocą wolnego aktu woli swoje pragnienie przynależności do Chrystusa, ale nie jest jeszcze w pełni oczyszczona, trafia do czyścica. Jest jeszcze trzecia opcja. Będąc wolnym, człowiek może odrzucić Boga oraz Jego propozycję złączenia się z Nim i wybrać wieczność z dala od Niego. Wtedy dusza potępia się i trafia do piekła. Akt ten jest nieodwracalny. □

**Rozmawiała
Honorata Adamowicz
Fot. Marian Paluszkiwicz**

Najważniejsza jest modlitwa, a wśród różnych jej form należy wymienić Eucharystię

W tradycji zachowała się praktyka rocznej żałoby. Dwanaście miesięcy to czas na pogodzenie się z brakiem bliskiej osoby. Trzeba przeżyć pierwsze święta Bożego Narodzenia czy Wielkanocy bez osoby, która jeszcze do niedawna zasiadała obok nas przy stole

PAMIĘTAMY...

Dzień Wszystkich Świętych i Dzień Zaduszny

Są dni pełne radości, szczęścia i uniesień. Ale są też inne – wypełnione zadumą i wspomnieniem. Taki właśnie jest pierwszy dzień listopadowy. Odwiedzamy groby naszych bliskich, zapalamy znicze, ożywają wspomnienia...

Życie ma swój początek i swój koniec. Tylko od nas zależy, kogo i co ocalimy od zapomnienia. Z końcem października coraz częściej myślimy o swoich bliskich, którzy odeszli, a jesienna pogoda sprzyja zadumie i rozmyślaniom. Dla dzieci temat śmierci jest jeszcze trudny do zrozumienia, więc obchody Dnia Wszystkich Świętych są dobrą okazją do tego, żeby ten temat przybliżyć. To również dobry moment, by opowiedzieć o członkach rodziny, których już nie ma...

Czas na refleksje: historia o ziarenku

Dawno, dawno temu w krainie pięknych kwiatów mama kwiat i tata kwiat postanowili zasadzić w ziemi nowe ziarenko.

Bardzo o nie dbali, podlewali je, wystawiali na słońce i chronili przed wiatrem. Ziarenko rosło i rosło, aż wypuściło łodyżkę, listki i powstał z niego piękny kwiat.

Upływały dni, a kwiatek pił wodę, gdy padał deszczyk, i rósł wysoko, gdy świeciło słońce. Bawił się z innymi kwiatkami i często rozmawiał ze swoimi rodzicami.

Pewnego dnia nad krainę kwiatów nadeszła silna wichura, grad i burza z piorunami. Kwia-

ty musiały chronić się przed spadającymi kulkami gradu, ale niestety nie wszystkim udało się uciec. Grad zgniótł paru kolegów kwiatka i już nie rośli.

Kwiatek rósł jednak dalej. Pił wodę i wyciągał płatki do słońca. Po jakimś czasie poznał innego kwiatka i bardzo się polubili. Dużo czasu spędzali razem, aż postanowili wspólnie zasadzić swoje własne ziarenko. Rodzice kwiatka bardzo się cieszyli i także dbali o małe ziarenko.

Pewnego dnia okazało się jednak, że tata kwiat nie ma już sił, że-

by podnieść swoje płatki. Stawał się coraz słabszy i słabszy, aż pewnego dnia w ogóle nie podniósł płatków...

Kwiatek i mama kwiat musieli się z nim pożegnać – tata kwiat umarł, ale tego samego dnia małe ziarenko wypuściło swoje pierwsze płatki i na świecie pojawił się nowy kwiatek.

Pamiętajmy!

Na kilka dni przed świętem Wszystkich Świętych i Zaduszkami ludzie porządkują groby swoich bliskich, zdobią je kwiatami i zielonymi gałązkami. Przychodzimy na cmentarz, aby pobyć przez chwilę z tymi, których już z nami nie ma.

*Żal że się za mało kochało
Że się myślało o sobie
Że się już nie zdążyło
Że było za późno*

Ale nie jest to tylko dzień rozpacz i smutku, bo przecież wierzymy, że nasi najbliżsi są w innym, lepszym świecie. Że nie odeszli zupełnie. Są w nas, naszej pamięci, sercach, wspomnieniach...

*A choć ich życia płomień zgasł,
To myśli o nich
Są przecież w nas.*

TEST – CHODZĄ BUTY, CHHHODZĄ... CHHHHODZĄ

Stare przysłowie mówi, że „Człowieka można poznać po jego butach”. A co mówią o Was Wasze buty?

1. Kiedy orientujecie się, że nowe buty były chybionym zakupem?

- a) Gdy okazuje się, że koleżanka z klasy ma takie same.
- b) Gdy po miesiącu nadal stoją w szafie, bo okazały się zbyt ekstrawaganckie.
- c) Gdy po tygodniu wciąż ranią stopy.

2. Kto towarzyszy wam w sklepowym polowaniu na buty?

- a) Najczęściej tato, który jest naprawdę oszczędny.
- b) Przyjaciółka – ona najlepiej umie doradzić.
- c) Zwykle nikt.

3. Gdzie najlepiej kupować buty?

- a) W ekskluzywnym domu handlowym z najnowszymi kolekcjami.
- b) W małym butiku zawsze można coś wyszperać.
- c) Po prostu w sklepie z butami.

4. Ile czasu nosicie Wasze buty?

- a) Dokładnie tyle, ile są modne.
- b) Kupujecie buty, które pokochaliście od pierwszego wejrzenia i latami o nie dbacie.
- c) Macie dwie ulubione, wygodne pary, które stale nosicie.

5. Czego nie lubicie w butach?

- b) Ortopedycznych fasonów.
- c) Raniących stopy szwów.
- d) Szpiców i niewygodnych fasonów.

Która odpowiedź najczęściej pojawiała się przy Waszych odpowiedziach? Jeśli zebraliście podobną liczbę dwóch lub trzech liter, przeczytajcie wszystkie rozwiązania!

a) Wasze duże wymagania mogą czasami budzić strach w znajomych. Dlatego właśnie często czujecie się samotni. Pamiętajcie, że samą dążenie do piękna nie daje szczęścia. Jeśli więc chcecie zyskać sympatię ludzi, okazcie im trochę wyrozumiałości.

b) Nie jesteście osobą rzucającą się w oczy, lecz po bliższym poznaniu wszyscy dostrzegają Wasz dyskretny urok i siłę, która promieniuje z Waszego wnętrza. Naprawdę oczarowujecie świat swoim sercem i naturalnością. Zaufajcie więc instynktowi i

nie starajcie się być kimś innym, niż jesteście.

c) Macie naprawdę niezwykłą wyobraźnię, dzięki której potraficie zdziałać cuda! Gdy macie dobry humor, nikt nie może z Wami konkurować w dziedzinie uroku osobistego. Chłopcy często mają ochotę zostać Waszymi rycerzami, a dziewczynki – pannami serca. Chociaż Wy wcale tego nie potrzebujecie!

**JELEŃ
– PAN
NASZYCH
LASÓW**

Zamieszkuje Eurazję, północną część Afryki i Amerykę Północną. Tylko samce – nazywane bykami – mają poroże. Zrzucają je co roku, a w jego miejsce wyrasta nowe, silniejsze.

Samice rodzą 1–2 młode. Jelenie są aktywne wczesnym rankiem i wieczorem. Dzień spędzają w swych legowiskach. Żywią się pokarmem roślinnym.

Bardzo dobrze pływają i chętnie kąpią się w bagnach, kałużach lub innych zbiornikach wodnych. Potem ocierają swe boki o pnie drzew.

HOROSKOP SPADAJĄCYCH LIŚCI

LIŚĆ KLONU – urodzeni w sierpniu – z jednej strony cieszyć się, że wróciliście do szkoły ze względu na swoich przyjaciół, z drugiej przynębia Was ślęczenie nad książkami i nauka. Tym bardziej, że ostatnio nie idzie Wam najlepiej. Cierpliwości – już niedługo odkryjecie w sobie naukową pasję.

LIŚĆ OLCHY – urodzeni we wrześniu – coś, co do niedawna Was bolało, teraz okaże się świetną lekcją na przyszłość. Po takim doświadczeniu staniecie się mocniejsi. Swoją postawą wzbudzą podziw u kolegów.

Znajdźcie różnice między obrazkami. Jest ich sześć.

